

1. Зашто су укућани „данули душом” када је главни јунак пошао у школу?

Заокружи слово испред тачног одговора.

- а) Укућани су се надали да ће главни јунак у школи стећи добру форму и физичку кондицију.
- б) Укућани су прижељкивали да главни јунак у школи научи да меси кисело тесто.
- в) Укућани су веровали да је школа место на ком ће се главни јунак образовати и васпитати.
- г) Укућани су се бринули што ће се главни јунак у школи борити за опстанак и самоодржање.

2. Заокружи слова испред одговарајућих тумачења одломка из Аутобиографије Бранислава Нушића.

- а) Када је главни јунак кренуо у школу, започела је „непрекидна и дуготрајна борба” између њега и мајке.
- б) За разлику од свог оца, главни јунак је своје школовање посматрао „с реалније тачке гледишта” и сматрао да отац нема довољно разлога да се поноси.
- в) Главни јунак је замерао друговима у школи што су, прелазећи из разреда у разред, „освајали ров по ров” малодушно и плашљиво.
- г) Главни јунак је школу доживљавао као бојно поље на којем се он са професорима равноправно бори.
- д) Главни јунак је вишу гимназију доживљавао као опасност која се приближава њему и његовим друговима.

3. Одреди врсту подвучене речи у следећој реченици.

Нисам налазио да отац има разлога да се толико поноси мојим успехом у школи.

Заокружи слово испред тачног одговора.

- а) именица
- б) придев
- в) глагол
- г) прилог

4. Одреди службу (функцију) подвучене речи у следећој реченици.

Борбе су биле очајне, бивало је и рањених.

Заокружи слово испред тачног одговора.

- а) неправи објекат
- б) граматички субјекат
- в) логички субјекат
- г) прави објекат

9. Одреди **значење** подвучене речи у следећој реченици.

Буди дискретан кад се будеш распитивао о том послу.

Заокружи слово испред одговарајућег значења.

Реч **дискретан** значи:

- а) разметљив;
- б) гласан;
- в) упоран;
- г) прецизан;
- д) неупадљив.

10. Заокружи слово испред назива дела у којем је Вук Караџић први пут користио слова Ћ, Ђ, Џ, Љ, Њ и Ј.

- а) *Писменица сербскога језика*
- б) *Нови завјей* (превод)
- в) *Српске народне њословице*
- г) *Српски рјечник*

11. У следећој реченици подвуци речи које треба писати великим почетним словом.

На територији данашње колумбије, пре доласка европљана, живели су бројни индијански народи.

12. Заокружи **слова** испред реченица у којима су обе речце – НЕ и ЛИ – написане у складу са **правописним правилима** српског језика.

- а) Често смо читали песме, небисмо ли лакше разумели све проблеме овог света.
- б) Читајмо стално поезију, не бисмо ли бар мало заборавили на суровост света!
- в) Зар песници нису увек певали о слободи, небили народ држали будним?
- г) Сваког талентованог песника треба подржати, неби ли свет учинио бољим.
- д) И филозофи су често бежали у поезију, не би ли нам о животу рекли све.

13. Испред имена аутора напиши број којим је означено његово дело.

1 – Јаблан	___ Иво Андрић
2 – Прича о кмету Симану	___ Десанка Максимовић
3 – Србија	___ Петар Кочић
4 – Крвава бајка	___ Оскар Давичо

14. Прочитај одломак из приповетке *Прва бразда* Милована Глишића. Док читаш, размишљај о осећањима мајке Мионе.

Миона стоји и гледи сина како као петлић опскакује, теглећи за ручицу и навијајући ралом час на једну, час на другу страну. Рад је тежак, а детиња рука још нејачка. Неколико пута Миона хтеде да притрчи и да му помогне, али нешто не смеде. Ни сама не зна зашто!

Прибра торбичицу, па пође полако кући. Освртала се небројено пута и гледала Огњана. Видела је кад је узорао чак и трећу бразду!

Обузе је нека чудна радост. И плаче јој се – и смеје јој се. Не зна ни сама зашто! Мало, па тек прозбори онако сама: „Та, ред је једном да и мене бог обрадује! И зар ја нисам срећна? Ко то каже!... Те како сам срећна! Море, имам и ја сина! Имам домаћина, хеј! Неће мени више пословати туђе руке... Аја! Нема нико оваког детића. Ено га оре!... Не може боље ни Јеленко!... Момак је то! Још годину-две па ћу га и оженити – ако бог да! Оо, па и моја ће кућа пропевати!”

Душанка не памти да је икад видела мајку веселију него тад кад се вратила с њиве. Дошла је кући певушећи неку веселу песмицу.

Заокружи слово испред тачног тумачења.

Миона се вратила кући усхићена зато што је увидела:

- а) да је дошао тренутак да је снаха у свим пословима одмени;
- б) да је њен син стасао и да ће он ускоро бити глава породице;
- в) да ће уз синовљеву помоћ њене њиве бити прве у селу узоране;
- г) да је њен син помогао комшији Јеленку да узоре своје њиве.

15. Прочитај стихове из народне епске песме *Ројсџиво Јанковић Стојана*, па одговори на захтев.

Кличе Стојан танко гласовито:
 „Вила гњиздо тица ластавица,
 вила га је за девет година,
 а јутрос га поче да развија;
 долети јој сив-зелен соколе
 од столице цара честитога,
 па јој не да гњиздо да развија.”
 Том се свати ништа не сјећају,
 досјети се љуба Стојанова,
 отпусти се од ручна дјевера,
 брзо оде на горње чардаке
 па дозива сеју Стојанову:
 „Заовице, рођена сестрице!
 Ето т' брата, господара мога!”

Који **мотив** ова народна песма обрађује?

Заокружи слово испред тачног одговора.

- а) мотив верности животиње
- б) мотив одласка у лов
- в) мотив повратка јунака кући
- г) мотив борбе око престола

16. Прочитај одломак из народне епске песме *Марко Краљевић и Муса Кесеџија*, па одговори на захтев.

Ал' говори Муса Кесеџија:
 „Прођи, Марко, не замећи кавге,
 ил' одјаши да пијемо вино;
 а ја ти се уклонити нећу.
 Ако т' и јест родила краљица
 на чардаку, на меку душеку,
 у чисту те свилу завијала,
 а злаћеном жицом повијала,
 одранила медом и шећером;
 а мене је љута Арнаутка
 код оваца на плочи студеној,
 у црну ме струку завијала,
 а купином лозом повијала,
 одранила скробом овсенијем.”

Којим **стилским фигурама** се описује различито порекло Мусе Кесеџије и Марка Краљевића?

Заокружи слово испред тачног одговора.

- а) ономотопеја и епитет
- б) контраст и епитет
- в) ономотопеја и контраст
- г) ономотопеја и персонификација

Сада ћеш решавати 17, 18. и 19. задатак тако што ћеш у неколико реченица одговорити на захтеве.

Прочитај одломак из комедије *Сумњиво лице* Бранислава Нушића. Док читаш, обрати пажњу на карактерне особине ликова.

АНЂА: Откуд ти ово писмо?

ЈЕРОТИЈЕ: Донео поштар.

АНЂА: За њу?

ЈЕРОТИЈЕ: За њу, дабоме!

АНЂА: И ти га отворио?

ЈЕРОТИЈЕ: Отворио, дабоме.

АНЂА: Боље да ниси, боље богами, него овако што ми преседе. И како ћу да јој кажем да си јој отворио писмо?

ЈЕРОТИЈЕ: Ето ти сад! Чудо божје! Отварао сам ја писма мало веће господе, па нећу Ђокино.

АНЂА: Отварао си, ал' си због тога и службу изгубио.

ЈЕРОТИЈЕ: Изгубио, па шта? Поседео мало, колико да се заборави, па после опет добио службу.

АНЂА: Па јесте, ал' немој сад опет да отвараш писма.

ЈЕРОТИЈЕ: Морам! Није што хоћу, него морам. Знаш како је то, остане човеку у крви. Има људи који воле туђе пиле, има их који воле туђу жену, а ја волим туђа писма. У мојим је рукама, гледам га, а не знам шта у њему пише. Не можеш да издржиш, па то ти је. Слађе је мени прочитати туђе писмо но појести три порције сутлијаша са циметом, а ти, Анђо, знаш колико ја волим сутлијаш са циметом. Ето, дошло од јутрос пуно писама из министарства, из округа, из општине. Кад, једно писмо мирише. Знам писма из министарства не миришу, не миришу ни она из округа, а она из сеоских општина... можеш мислити већ!... Узмем ово писмо, погледам, кад... „Госпођици Марици Пантићевој”. Охо, рекох, ту смо! Отворим га, помиришем, кад... замириса Ђока. Ето ти!

АНЂА: Ја не знам, богами, шта ради ова држава! Зар није боље да девојке уче читати и писати тек кад се удаду.

ЈЕРОТИЈЕ: Па и онда не знам шта ће им. Да читају ваљда из *Кувара* како се праве пуслице* и мушкацоне*. Ту је муж, па ако му се једу пуслице, а он нека прочита жени како се праве.

АНЂА: Право кажеш!

ЈЕРОТИЈЕ: А ниси ни погледала одакле је писмо?

АНЂА (*загледа*): Прокупље.

ЈЕРОТИЈЕ: Кажем ја теби, Анђо, не шаљи дете у госте тетке, али ти, нека, нека се дете проведе мало. Е, ето ти сад, она се провела, а сад можеш ти да се проводиш.

АНЂА (*размишља*): А опет, шта знаш, Јеротије, можда је ово каква добра прилика?

ЈЕРОТИЈЕ: Хм, добра прилика, Ђока, добра прилика! Иди, бога ти! Добра је прилика господин Вића, а не Ђока! И ти, да си мајка као што треба, ти би требала да је научиш. Ето човек је хоће, није да неће. Баш пре неки дан опет ми је рекао: „Кад бисмо се ми ородили, господине капетане, где би нам био крај!”

АНЂА: Говорила сам јој, није да јој нисам говорила, али кад га дете не воли.

ЈЕРОТИЈЕ: А по чему га опет мора волети? Ниси ни ти мене волела кад си се удала, па шта ти фали? Него реци, ниси ни ти много наваљивала на њу?

АНЂА: Па и нисам. Отежем ствар због оне његове кривице. Рекох, нек се то сврши па онда нека проси.

ЈЕРОТИЈЕ: Ама, каква кривица, побогу брате! Где си ти још видела код нас да је чиновника глава заболела због кривице? А после, паметан је то човек, зна тај шта ради. Покрао је он сва та акта, и сад нема акта, нема ни кривице. Не може му министар ништа, осим да га истера из службе. Али и да га истера, мислиш мари он? Скрцкао је тај парицу, па му се може и без службе.

Седеће годину-две и даваће паре на зајам сељацима. Ако баш хоће наново службу, сачекаће док падне влада, па ће га после друга са класом у службу.

АНЂА: Ама, зар истина тај човек има толико пара?

ЈЕРОТИЈЕ: Има, него! И има доста, боме. Писар друте класе и нема више него четрнаест месеци како је у овоме срезу, а дошао је го као пиштољ. Ал' уме, брате! Ето, онај други господин Жика целог ће живота остати сиромак. Њему доста кад му понудиш литар-два вина. Ал' овај, јок! Неће да се прља за ситницу; не воли чак ни да прими на рад продаје, процене, лицитације и такве ствари, вели: „Нека то господин Жика”. Он само на крупно хвата. Његова је струка политика и на њој, боме, добро зарађује. Највише зарађује на династији. За њега је династија крава музара. А музе, брате, вешто! Тек видиш, притвори каквог газду, вели: „Лајао против династије!” и натовари му оволика акта... седам, осам, дванаест сведока... пет година робије. А једног дана тек, нестало акта, или искази сведока сасвим друкче гласе него кад си их први пут читао, и онај... тек видиш – у слободи. Ето, тако, иде му тај посао од руке. Е, то је, видиш, домаћин човек, таквог зета дај, а не Ђоку.

АНЂА: Шта ћу, шта могу, кад га она не трпи, каже личи јој на петла.

ЈЕРОТИЈЕ: Роткве јој стругане! А шта би она хтела! И ја сам личио на петла кад сам тебе узео, па шта ти фали?

**йуслице, мушкацоне* – врсте колача

Имајући на уму Јеротијеве и Вићине карактерне особине, објасни зашто Јеротије сматра да би његовој ћерки Марици Вића био добра прилика за удају.

Води рачуна да напишеш одговор који је:

17. целовит и заснован на тексту;

18. састављен од јасних, граматички исправних и разумљивих реченица;

19. у складу са правописним правилима српског језика.

---

20. Пажљиво прочитај песму Вече Ђуре Јакшића, па одговори на захтев. Док читаш, обрати пажњу на уметничке одлике песме.

24		
25		

Као златне токе крвљу покапане
Доле пада сунце за гору, за гране.

И све немо ћути, не миче се ништа,
Та најбољи витез паде са бојишта!

У срцу се живот застрашеном таји,
Само ветар хуји... То су уздисаји...

А славуји тихо уз песмицу жале,
Не би ли им хладне стене заплакале.

Немо поток бежи – ко зна куда тежи!
Можда гробу своме – мору хлађаноме?

Све у мртвом сану мрка поноћ нађе;
Све је изумрло. Сад месец изађе...

Смртно бледа лица, горе небу лети:
Погинули витез ено се посвети!...

Заокружи слова испред тачних тумачења уметничких одлика песме.

- У композицији песме уочљиве су две контрастне песничке слике – слика витеза који пада на бојном пољу и слика његовог посвећења док се уздиже ка небу.
- Мотиви тишине и таме у природи, у прве две строфе, повезани су са мотивом заласка сунца тако да стварају утисак општег нестајања.
- Звучни мотиви у песми, као што су хујање ветра и песмица славуја, умањују утисак туге природе због смрти витеза.
- Сликовитост песничког језика постигнута је употребом поређења у другој и петој строфи, чиме се додатно истиче тема песме.
- Песма је испевана у седам катрена у којима су доследно употребљени десетерац и парна рима.

